

Sygn. akt III AUa 2387/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 kwietnia 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Jolanta Pietrzak (spr.)
Sędziowie	SSA Gabriela Pietrzyk - Cyrbus SSA Tadeusz Szweda
Protokolant	Elżbieta Szewczyk

po rozpoznaniu w dniu 10 kwietnia 2018r. w Katowicach

sprawy z odwołania (...) Spółki z o.o. w R.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

przy udziale zainteresowanych K. K., E. H., T. S. (1)

o podstawę wymiaru składek

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach

z dnia 27 września 2017r. sygn. akt VIII U 1352/16

- 1. uchyla zaskarżony wyrok i poprzedzając go decyzję organu rentowego i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.,**
- 2. zasądza od organu rentowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. na rzecz (...) Spółki z o.o. w R. kwotę 675 zł (sześćset siedemdziesiąt pięć złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.**

/-/ SSA G.Pietrzyk-Cyrbus /-/ SSA J.Pietrzak /-/ SSA T.Szweda

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUa 2387/17

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 12 lutego 2015r. nr (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. stwierdził, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne K. K. jako pracownika zatrudnionego u płatnika składek P.U.H.P (...) Spółka cywilna obejmuje przychód z tytułu umowy o pracę zawartej z płatnikiem P.U.H.P. (...) Spółka cywilna oraz przychód z tytułu zawartej umowy o dzieło z P.W. (...) Spółka cywilna za okres kwiecień 2013 r.

i od czerwca 2013 r. do grudnia 2013 r. wykonywanej na rzecz pracodawcy P.U.H.P. (...) Spółka cywilna.

Płatnik składek, tj. I. S. i J. H. prowadzący działalność gospodarczą w formie Spółki cywilnej pod firmą Przedsiębiorstwo Usługowo - Handlowo - Produkcyjne (...) Spółka cywilna odwołali się od decyzji organu rentowego. Odwołujący wspólnie ustanowili pełnomocnika procesowego w sprawie - adwokata.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy podtrzymał swoje stanowisko zawarte w zaskarżonych decyzjach.

K. K. występujący w sprawie jako osoba, której dotyczy zaskarżona decyzja nie zajął stanowiska w sprawie.

Zainteresowane T. S. (1) i E. H. poparły stanowisko odwołujących.

W dniu 18 września 2015r. została zarejestrowana w Krajowym Rejestrze Sądowym (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w R., która powstała w wyniku przekształcenia Przedsiębiorstwa Usługowo - Handlowo - Produkcyjnego (...) Spółki cywilnej, której współnikami byli J. H. i I. S..

(...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością ustanowiła pełnomocnika w rozpoznawanej sprawie.

Organ rentowy w dniu 02 marca 2016r. wydał nową decyzję skierowaną do (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w R. w zakresie składek za pracownika K. K., od których (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością wniosła odwołania. W treści nowych decyzji nie zostało wskazane, iż następuje uchylene, stwierdzenie nieważności lub zmiana zaskarżonych decyzji. (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością wniosła odwołania od tych decyzji.

Prawomocnym postanowieniem z dnia 07 czerwca 2017r. Sąd Okręgowy odmówił odrzucenia odwołania w niniejszej sprawie.

Wyrokiem z dnia 27 września 2017r. Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach zmienił zaskarżoną decyzję i stwierdził, że brak jest podstaw do ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia: emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe oraz zdrowotne dla K. K. jako pracownika Przedsiębiorstwa Usługowo-Handlowo-Produkcyjnego Spółki Cywilnej w R. oraz zasądził od organu rentowego na rzecz (...) Spółki z o.o. kwotę 600 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

W motywach tego rozstrzygnięcia Sąd podniósł co następuje:

Sprawa dotyczy decyzji organu rentowego z dnia 12 lutego 2015r., która od początku była wadliwa, bowiem jej adresatem organ rentowy uczynił P.U.H.P. (...) Spółkę cywilną w R., podczas gdy spółka cywilna nie ma podmiotowości prawnej, czego konsekwencje wyrażają się m.in. w tym, że stroną zawieranych umów są wszyscy współnicy, a nie spółka. Również podmiotami praw i obowiązków są wszyscy współnicy, a nie spółka. Majątek spółki jest majątkiem wspólnym współników. Odpowiedzialność za zobowiązania ponoszą współnicy, a nie spółka, a spółka występuje w procesie poprzez swoich współników. Podmiotami praw i obowiązków spółki są wszyscy współnicy łącznie i to oni są pracodawcą dla zatrudnionych pracowników. (...) spółki cywilnej są solidarnie płatnikiem składek na ubezpieczenia społeczne pracowników i do nich powinna być skierowana zaskarżona decyzja (tak postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 czerwca 2014r., sygn. akt

II Uz 34/14, OSNP 2015/11/155).

Decyzja z dnia 12 lutego 2015r. zaskarżona wniesionym w niniejszej sprawie odwołaniem jest więc nieważna.

Nie została jednak wydana kolejna decyzja stwierdzająca nieważność decyzji z dnia 12 lutego 2015r. Nie wydano też decyzji zmieniającej lub uchylającej zaskarżoną decyzję.

Sąd w takiej sytuacji powinien rozstrzygnąć sprawę, albowiem zasada trwałości ostatecznych decyzji administracyjnych, wyrażona w art. 16 § 1 k.p.a., stanowi gwarancję pewności i stabilności obrotu prawnego, przy czym sąd rozpoznający sprawę nie ma możliwości wydania orzeczenia stwierdzającego nieważność decyzji administracyjnej, albowiem wśród przewidzianych w art. 477⁹ § 3 k.p.c., art. 477¹⁰ § 2 k.p.c. i art. 477¹⁴ k.p.c. sposobów rozpoznania odwołania przez sąd nie przewidziano stwierdzenia nieważności decyzji organu rentowego.

Pomiędzy tymi samymi stronami o to samo roszczenie nie toczy się inna sprawa, nie została też taka sprawa prawomocnie osądzona.

Sprawa tocząca się z odwołania od decyzji z dnia 02 marca 2016r. jest sprawą dotyczącą odwołania od innej decyzji organu rentowego.

W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot i zakres rozpoznania sprawy wyznacza treść decyzji, od której wniesiono odwołanie.

Decyzja z dnia 02 marca 2016r. nie może zastąpić zaskarżonej decyzji z dnia 12 lutego 2015r. Decyzja z dnia 02 marca 2016r. nie uchyla też ani nie zmienia zaskarżonej decyzji z dnia 12 lutego 2015r. Jest to nowa decyzja, która nie odnosi się w swojej treści do poprzedniej decyzji. Decyzja z dnia 02 marca 2016r. została skierowana do podmiotu będącego płatnikiem składek i w trakcie postępowania sądowego toczącego się na skutek odwołania od tej decyzji zostanie oceniona zasadność nowych decyzji.

Przepisy art. 83a ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych czy art. 154 i 155 k.p.a. przewidują bowiem tylko możliwość zmiany lub uchylenia decyzji ostatecznej i to w określonych przypadkach. Decyzja z dnia 12 lutego 2015r., wobec jej zaskarżenia nie stała się ostateczna. Ponadto zmiana w decyzji podmiotu, do którego jest ona adresowana nie jest zmianą w rozumieniu art. 83a ustawy systemowej czy art. 154 i 155 k.p.a. tylko wydaniem nowej decyzji skierowanej do innego podmiotu.

Sytuacja, w której (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, jako spółka powstała w wyniku przekształcenia (...) Spółki cywilnej, stała się stroną niniejszego postępowania (w miejsce wspólników którzy złożyli odwołanie), czyli w wyniku sukcesji uniwersalnej praw i zobowiązań - nie powoduje również zmiany podmiotu, do którego zaadresowano zaskarżoną decyzję. Sukcesja zobowiązań spółki cywilnej nie może dotyczyć przecież zobowiązań, które nigdy nie mogły być zobowiązaniami spółki cywilnej. Spółka cywilna nie była i nie mogła być płatnikiem składek, a więc zobowiązanie stwierdzone zaskarżoną decyzją nie mogło stać się zobowiązaniem powstałym w wyniku przekształcenia spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Zobowiązaniem spółki przekształconej mogło stać się w takiej sytuacji ewentualne zobowiązanie faktycznych płatników składek, czyli wspólników spółki cywilnej. Decyzji skierowanej do wspólników (...) Spółki cywilnej jednak nie wydano.

Odwołanie, czyli pismo wszczynające postępowanie sądowe zostało wniesione przez osoby fizyczne - I. S. i J. H. wspólników Spółki cywilnej (...). Posiadają oni zdolność sądową zgodnie z art. 64 § 1 k.p.c. Odwołania nie wniosła sama Spółka cywilna (...) tylko jej wspólnicy. To decyzja organu rentowego została wydana przeciwko (...) Spółce cywilnej, która nie ma podmiotowości prawnej, a więc to na etapie postępowania administracyjnego doszło do błędu w zakresie ustalenia podmiotu, w stosunku do którego wydano decyzję. Postępowanie sądowe zostało natomiast zainicjowane wniesieniem odwołania przez osoby fizyczne, wspólników spółki cywilnej, którym ustawa przyznaje

zdolność sądową. Obecnie stroną postępowania, jak wskazano w powyższych rozważaniach jest (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością.

Mając powyższe na uwadze wobec stwierdzenia, iż zaskarżona decyzja została skierowana do podmiotu, który nie jest płatnikiem składek - do Spółki Cywilnej (...), konieczna jest zmiana tej decyzji, na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., poprzez stwierdzenie braku podstaw do ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe oraz zdrowotne dla K. K. jako pracownika Przedsiębiorstwa Usługowo Handlowo Produkcyjnego (...) Spółki Cywilnej w R..

Apelację od tego wyroku wywiódł organ rentowy zarzucając:

- pominięcie istotnej części materiału sprawy, wskazującej, że zaskarżone decyzje nie zostały nigdy doręczone wspólnikom spółki cywilnej, w sposób przewidziany w przepisach art. 42 § 1-3 kpa, a jedynie „doręczone” nieistniejącemu adresatowi, tj. spółce cywilnej przez nich tworzonej w sposób właściwy dla jednostek organizacyjnych, co wobec braku podmiotowości prawnej spółki cywilnej nie może zostać uznane za skuteczne doręczenie,

- nieuwzględnienie wynikającej z materiału sprawy okoliczności, że nedoręczenie decyzji wspólnikom spółki cywilnej w sposób określony w art. 42 § 1-3 kpa, nie powoduje skutku związania organu rentowego, o którym mowa w art.110 kpa, co powoduje brak możliwości zmiany, uchylecia lub stwierdzenia nieważności decyzji przez organ rentowy we własnym zakresie,

- naruszenie przepisów postępowania, a mianowicie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. poprzez orzeczenie co do istoty sprawy z powodu istnienia przesłanek uzasadniających w przekonaniu sądu stwierdzenie nieważności decyzji, pomimo tego, że zaskarżona decyzja nie weszła nigdy do obrotu prawnego, a tym samym brak było podstaw do stwierdzenia nieważności decyzji przez organ, tudzież oceny Sądu dotyczącej nieistnienia obowiązków płatnika składek wynikających z treści decyzji z uwagi na jej nieważność.

Wskazując na przytoczone zarzuty skarżący wnosił o uchylenie zaskarżonego wyroku wraz z poprzedzającą go decyzją organu rentowego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania organowi rentowemu.

W motywach środka odwoławczego skarżący podnosił, że decyzji nie doręczonej w sposób określony w art. 42 § 1-3 kpa nie można traktować jako skutecznie wprowadzonej do obrotu prawnego, a zaskarżona decyzja została doręczona spółce cywilnej na adres jej siedziby, zatem w sposób określony w art. 45 kpa, tymczasem prawny byt decyzji na zewnątrz rozpoczyna się z chwilą jej doręczenia lub ogłoszenia i dopiero od tej chwili organ, który decyzję wydał, jest nią związany. Konsekwencją nedoręczenia stronie, w sposób określony w art. 42 § 1-3 kpa, zaskarżonej decyzji, tym samym braku związania organu treścią wydanej decyzji, jest brak możliwości zmiany, uchylecia, lub stwierdzenia nieważności zaskarżonej decyzji przez organ rentowy. Ponadto decyzja doręczona nieistniejącemu adresatowi w sposób określony w art. 45 kpa, nie może spełnić funkcji informacyjnej o definitywnym rozstrzygnięciu organu na danym etapie postępowania, skoro strona taka nie istnieje, tym samym skutecznie wywieść odwołania od takiej decyzji.

W tym stanie rzeczy merytoryczne orzeczenie o prawach i obowiązkach Przedsiębiorstwa Usługowo-Handlowo-Produkcyjnego (...) s.c. w R.

w sytuacji przekształcenia tej spółki w spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością (...)

Sp. z o.o. na podstawie art. 551 § 1 ksh, trudno uznać za celne, tym bardziej, że wobec spółki przekształczonej została już wydana decyzja, od której spółka wniosła odwołanie wdając się

w spór co do istoty sprawy, natomiast oceniona w niniejszym postępowaniu decyzja organu rentowego w istocie nie została nigdy skutecznie wprowadzona do obrotu prawnego, której to okoliczności Sąd Okręgowy dokonując oceny „decyzji” z punktu widzenia przesłanek wymienionych w art. 156 k.p.a. nie wziął pod uwagę.

W odpowiedzi na apelację odwołujący wnieśli o jej oddalenie i zasądzenie od organu rentowego zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Poza sporem pozostawało, że zaskarżona decyzja nr (...) została wydana wobec P.U.H.P. (...) Spółki cywilnej w R., podczas gdy spółka cywilna nie ma podmiotowości prawnej i nie jest płatnikiem składek.

Słusznie zatem zauważył Sąd I instancji, że owa decyzja dotknięta jest wadą tak istotną, że skutkuje jej nieważnością.

Słusznie też podnosi tenże Sąd, że sąd rozpoznający sprawę w I instancji nie ma możliwości wydania orzeczenia stwierdzającego nieważność decyzji administracyjnej, albowiem wśród przewidzianych w art. 477⁹ § 3 k.p.c., art. 477¹⁰ § 2 k.p.c. i art. 477¹⁴ k.p.c. sposobów rozpoznania odwołania przez sąd nie przewidziano stwierdzania nieważności decyzji organu rentowego.

Wreszcie zasadnie podnosi Sąd I instancji, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot i zakres rozpoznania sprawy wyznacza treść decyzji, od której wniesiono odwołanie.

Mając powyższe na względzie Sąd Okręgowy rozstrzygnął reformatoryjnie stwierdzając, że brak jest podstaw do ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia: emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe oraz zdrowotne dla K. K. jako pracownika Przedsiębiorstwa Usługowo-Handlowo-Produkcyjnego Spółki Cywilnej w R..

W tej sytuacji jednak w istocie rzeczy doszło do zmiany decyzji nieistniejącej.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego oraz sądów powszechnych ugruntowany jest pogląd, że sąd w postępowaniu cywilnym, w tym sąd ubezpieczeń społecznych, może

i powinien dostrzegać wady decyzji administracyjnej, które decyzję tę dyskwalifikują w stopniu odbierającym jej cechy aktu administracyjnego jako przedmiotu odwołania, a więc gdy decyzja taka została wydana przez organ niepowołany lub w zakresie przedmiotu orzeczenia bez jakiegokolwiek podstawy w obowiązującym prawie materialnym, względnie

z oczywistym naruszeniem reguł postępowania administracyjnego. W takich przypadkach decyzja jest bowiem bezwzględnie nieważna (nieistniejąca prawnie) i nie wywołuje skutków prawnych. Dotyczy to także decyzji nieistniejącej z uwagi na wydanie jej w stosunku do podmiotu, który nie jest i nie mógł być stroną postępowania, tak jak w niniejszej sprawie.

Jednocześnie skoro decyzja organu rentowego nie może zostać wydana przeciwko spółce cywilnej, a jej doręczenie nie odbywa się w sposób określony w art. 45 § 1 k.p.c., a zatem

w lokalu jej siedziby do rąk osób uprawnionych do odbioru pism, to rację ma skarżący, że jej doręczenie w tym trybie nie może być uznane za skuteczne.

W rezultacie wydanie decyzji przez organ rentowy wobec spółki cywilnej odpowiada sytuacji opisanej w art. 477^{14a} k.p.c. (por. wyrok SN z dnia 14 grudnia 2017r., II UK 643/16, Lex nr 2435251).

Przepis art. 477^{14a} k.p.c. służy bowiem rozwiązywaniu sytuacji, w których - ze względu na zakres kompetencji sądu ubezpieczeń społecznych - przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji nie może doprowadzić do usunięcia uchybień popełnionych przez organ rentowy. Nie chodzi przy tym o braki decyzji usuwalne przy wstępnym rozpoznaniu odwołania od niej (art. 476 § 4 in fine k.p.c.), ani wady wynikające z naruszenia przepisów regulujących postępowanie przed organem rentowym,

np. przepisów k.p.a. Przepis art. 477^{14a} k.p.c. stosowany jest wówczas, gdy konieczne jest skasowanie decyzji organu rentowego i wydanie nowej, po przekazaniu sprawy organowi rentowemu do ponownego rozpoznania i przeprowadzeniu prawidłowego postępowania przed tym organem, uwzględniającego wszelkie wymagania wynikające z prawa materialnego (por. postanowienie SN z dnia 20 października 2016r., I UZ 22/16, LEX nr 2159129, postanowienie SN z dnia 26 września 2017r., I UZ 51/17, Lex nr 2397612).

Nadto skoro art. 477^{14a} k.p.c. upoważnia także do uchylecia decyzji organu rentowego, to znaczy, że również na etapie postępowania administracyjnego może dojść do nierozpoznania istoty sprawy.

Z przytoczonych względów Sąd Apelacyjny na mocy art. 477^{14a} k.p.c. orzekł jak w pkt 1.

O kosztach orzeczono na mocy art. 98 k.p.c. w związku z § 6 pkt 3 i § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności adwokackie uznając, że mimo uwzględnienia apelacji to organ rentowy jest ostatecznie stroną przegrywającą proces.

/-/ SSA G.Pietrzyk-Cyrbus /-/ SSA J.Pietrzak /-/ SSA T.Szweda

Sędzia Przewodniczący Sędzia

ek